11. Standard pro dobrou knihovnu

Metodický pokyn Ministerstva kultury k vymezení standardu veřejných knihovnických a informačních služeb poskytovaných knihovnami zřizovanými a/nebo provozovanými obcemi a kraji na území České republiky byl poprvé vydán v roce 2005.

Jeho cílem je stanovení podmínek pro kvalitní poskytování služeb knihoven. V průběhu let byl několikrát novelizován, v roce 2023 vyšlo již 5., aktualizované vydání [1)].

Standard pro dobrou knihovnu v průběhu let reflektuje změny v nabídce a poskytování služeb knihovny. Úzce souvisí především s hodnocením výkonů a kvality činnosti knihoven.

Obr. 29 – Standard pro dobrou knihovnu

Metodický pokyn stanovuje základní kvantitativní a kvalitativní podmínky pro poskytování knihovnických služeb pro knihovny zřizované a/nebo provozované obcemi a kraji na území České republiky, zapsané v evidenci knihoven Ministerstva kultury ČR.

Vychází z obecných principů Manifestu IFLA/UNESCO o veřejných knihovnách z roku 2022 [2)] a související směrnice IFLA: Služby veřejných knihoven z roku 2012 [3)].

Vyhodnocování Standardu VKIS

Materiál se zabývá mnoha okruhy činnosti a podmínek pro poskytování knihovnických služeb. Jeho součástí je vyhodnocování plnění standardu VKIS. To vychází ze statistického šetření, které je prováděno na základě výkazu Kult (MK) 12-01 a doplňováno je dílčí analýzou či průzkumem.

Pomocí statistických dat je možno hodnotit tyto ukazatele standardu:

- bezbariérový přístup (ano – ne),
- nabídka veřejné wi-fi (ano – ne),
- počet provozních hodin pro veřejnost,
- náklady na knihovní fond na obyvatele,
- objem knihovního fondu na 1 000 obyvatel,
- procento obnovy knihovního fondu,
- prostory knihovny pro uživatele v m2 na 1 000 obyvatel,
- počet studijních míst,
- počet veřejně přístupných stanic připojených k internetu,
- web/webová stránka knihovny (ano – ne),
- elektronický katalog knihovny (OPAC) na internetu (ano – ne),
- počet vzdělávacích, kulturních a komunitních aktivit knihovny,
- vzdělávání pracovníků knihovny.

Standard VKIS vyhodnocuje:

- na místní úrovni provozovatel knihovny,
- na krajské úrovni krajská knihovna, případně ve spolupráci s knihovnami pověřenými výkonem regionálních funkcí,
- na celostátní úrovni Národní knihovna České republiky.

PŘÍKLAD DOBRÉ PRAXE

Pravidelná hodnocení standardu VKIS zveřejňuje na svém webu např. Krajská knihovna F. Bartoše ve Zlíně, a to od roku 2010 [4)], či Knihovna Ústeckého kraje [5)].

Nástroj pro vyhodnocování standardu VKIS

Každá veřejná knihovna si může sama provést hodnocení podle doporučených parametrů nastavených standardem VKIS. V zásadě jde o to, porovnat své hodnoty ze statistického výkazu s doporučenými hodnotami ve standardu.

Standard rozděluje knihovny podle počtu obyvatel obce a v každé velikostní kategorii stanoví doporučené hodnoty pro „dobrou knihovnu“. Z tohoto hlediska se knihovna dozví, které standardy splňuje a které nesplňuje.

Pokud zjistí, že standard nesplňuje, mělo by to být podnětem ke zlepšování a hledání nástrojů a cest pro další rozvoj.

INFO

V roce 2024 NIPOS ve spolupráci s NK ČR vytvořil speciální nástroj pro vyhodnocování standardu VKIS. Základem je databáze statistických údajů všech veřejných knihoven, a to za období od roku 2012 do současnosti, kterou lze analyzovat pomocí čtyř základních kritérií a jejich kombinací.

Roky shromážděných dat: od roku 2012 do současnosti, územní členění:

- celá ČR,
- jednotlivé kraje,

počet obyvatel (obsluhovaná populace) dle členění standardu VKIS:

- do 500 obyvatel,
- 501 až 1 000 obyvatel,
- 1 001 až 3 000 obyvatel,
- 3 001 až 5 000 obyvatel,
- 5 001 až 10 000 obyvatel,
- 10 001 až 20 000 obyvatel,
- 20 001 až 40 000 obyvatel,
- více než 40 000 obyvatel,

typy knihoven:

- všechny knihovny,
- knihovny pověřené výkonem regionálních funkcí,
- základní knihovny s profesionálními pracovníky,
- základní knihovny s neprofesionálními pracovníky.

Jednotlivá kritéria je možné mezi sebou kombinovat.

Jak využívat nástroj pro vyhodnocování standardu VKIS

Vstup do systému

Pro vstup do systému využijeme vstupní stránku do projektu Benchmarking knihoven [6)].

Další postup:

- stiskněte tlačítko **Vstoupit anonymně**,
- přečtěte si vstupní informaci a stiskněte **Vstoupit**,
- na horní liště stiskněte tlačítko **Standardy**.

1)
Dostupné z: https://mk.gov.cz/doc/cms_library/metodicky_pokyn_pro_-vkis_2023_defp-17952.pdf
2)
Manifest IFLA/UNESCO o veřejných knihovnách 2022. Dostupné z: https://ipk.nkp.cz/legislativa/mezinarodni-doporuceni/Manifest_UNESCO.htm
3)
KOONTZ, Christie a Barbara GUBBIN, ed. Služby veřejných knihoven: směrnice IFLA. 2., zcela přeprac. vyd. Praha: Národní knihovna České republiky – Knihovnický institut, 2012. ISBN 978-80-7050-612-7. Dostupné z: https://ipk.nkp.cz/docs/IFLA/sluzby-verejnych-knihovensmernice-ifla-.pdf
4)
Dostupné z: https://www.kfbz.cz/standard-verejnych-knihovnickych-informacnich-sluzeb-vkis
5)
Dostupné z: https://www.knihovnauk.cz/wp-content/uploads/2023/06/Plneni-standardu_21-22_komplet.pdf
6)
Dostupné z: https://www.benchmarkingknihoven.cz

From:
https://prirucka.osvobozena-knihovna.cz/ - **Metodické příručky pro knihovny**

Permanent link:
https://prirucka.osvobozena-knihovna.cz/statistika/standard_pro_dobrou_knihovnu?rev=1742299507

Last update: **2025/03/18 13:05**